

FOLKETINGET

Børne- og Undervisningsudvalget 2021-22
BUU Alm.del - Bilag 6
Offentligt

Åben høring om chikane, trusler om vold og fysisk vold i grundskolen

Børne- og Undervisningsudvalget

27. oktober 2021 kl. 9.00 – 12.00

FOLKETINGET

**Lars Peter Andersen,
seniorforsker ved Arbejdsmedicin, Regionshospitalet
Herning og NFA (Det Nationale Forskningscenter for
Arbejds miljø)**

Hyppighed af chikane, trusler og vold i Folkeskolen

▲ Privat

INDLAND

Slag og tilråb: Flere lærere oplever vold og trusler fra elever

En ny rapport kortlægger, at lærere i højere grad bliver udsat for vold, trusler og chikane fra elever i folkeskolen.

Det er især mindre børn, der går i 0 til 3. klasse, der truer eller chikanerer lærere, viser undersøgelsen fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA). (Foto: Anne Bæk © Scanpix)

AF CHRISTINA NORDVANG JENSEN OG NICKOLAJ SANDER

17. MAJ. 2018 KL. 07:54

[MAIL](#) [TWITTER](#) [FACEBOOK](#)

SYD- OG SØNDERJYLLAND

75 tilfælde af vold på én skole: 1. klasselever spytter, sparker og sviner lærere til

Arbejdstilsynet giver Esbjerg-skole påbud efter vold og trusler mod lærere. En voldelig tendens, man ser flere steder.

Esbjerg Kommune har et ansvar for, at de yngste elever på Præstegårdsskolen sparker, slår og kommer med krænkende udtalelser mod lærerne. (ARKIVFOTO). (Foto: ASGER LADEFOGED © Scanpix)

AF SOFIE LEWRING, ANNE MARIE LINDHOLM OG SIMON BRIX

10. OKT. 2018 KL. 07:20

[MAIL](#) [TWITTER](#) [FACEBOOK](#)

Oplæg 27/10 2021 ved Lars Peter Andersen, seniorforsker Arbejdsmedicin, Regionshospitalet Herning og NFA

Disposition

- Udbredelse af chikane, trusler og vold mod undervisere i den danske folkeskole
- Risiko situationer
- Ledere og underviseres bud på forebyggelse af vold og trusler i Folkeskolen

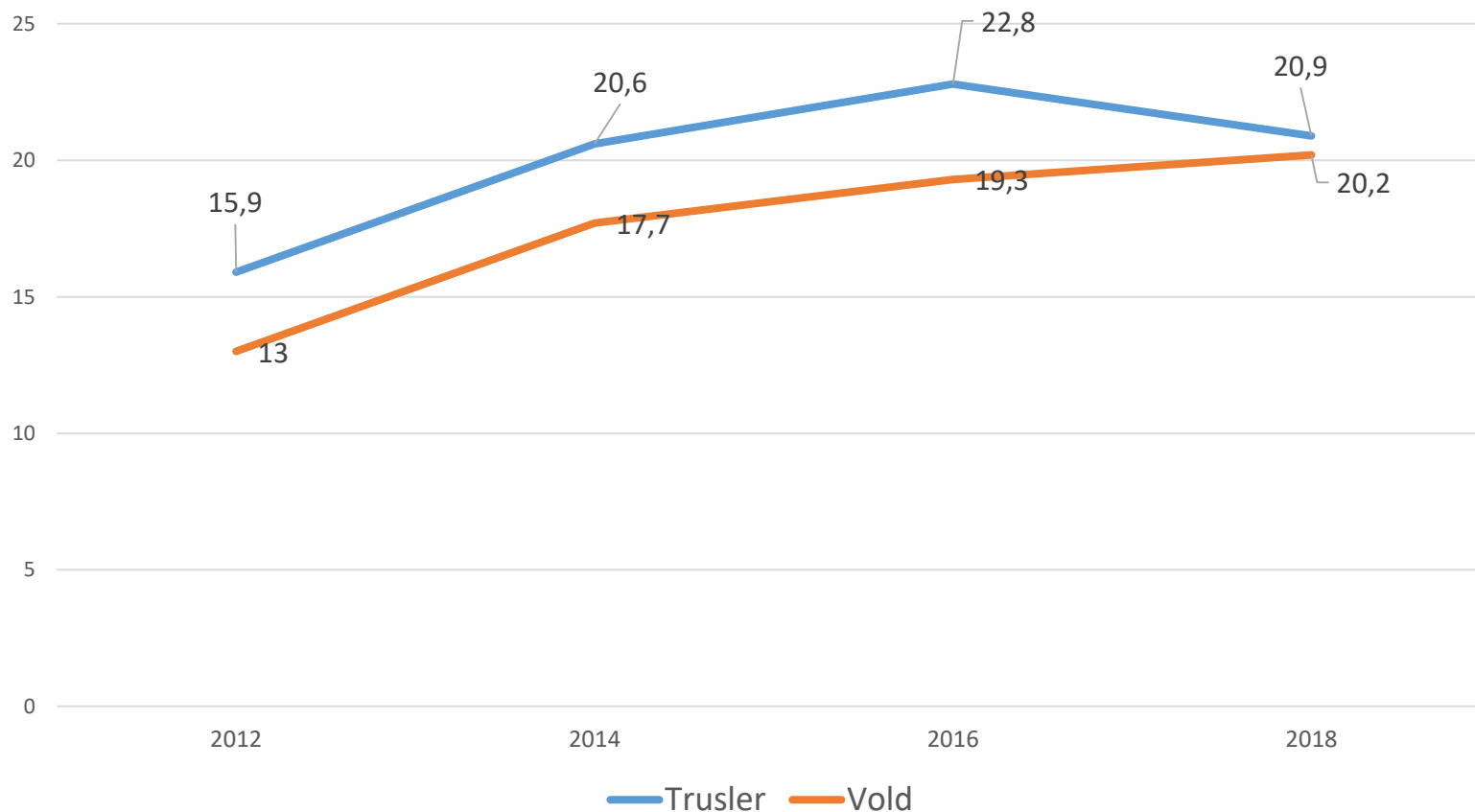

Kilder til belysning af omfanget af chikane, trusler og vold i Folkeskolen

- Arbejde og Helbred 2012-2018 (NFA)
- Undersøgelse af chikane, trusler om vold og fysisk vold rettet mod undervisningspersonale i udvalgte folkeskoler (NFA 2018)
- Chikane, trusler og vold mod undervisere i den danske folkeskole (Arbejdsmedicin Herning, 2021)

Arbejde og Helbred (NFA)

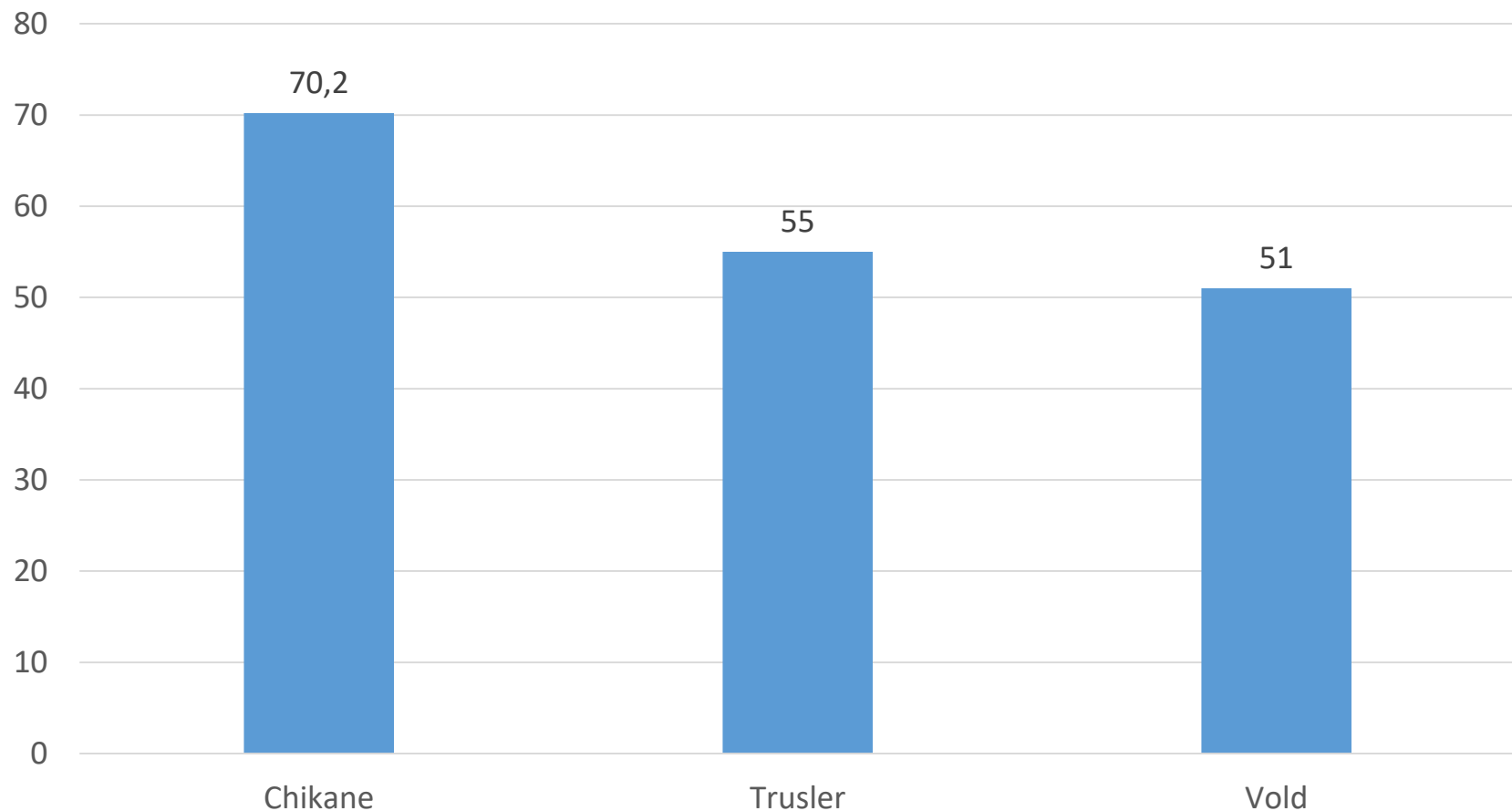
Udsat for trusler eller vold indenfor det seneste år.
Perioden 2012-2018

NFA Undersøgelse i 2018

- Deltagelse fra 18 Folkeskoler
  - særlige udvælgelseskriterier
- Data indsamlet sidst i 2017.
- Spørgeskema sendt til 1.198 undervisere
- 632 besvarelser (53 %)
- En måling – nemlig 2017.

NFA undersøgelse 2018: Andel i procent som har været udsat for chikane, trusler eller vold mindst en gang indenfor det seneste år

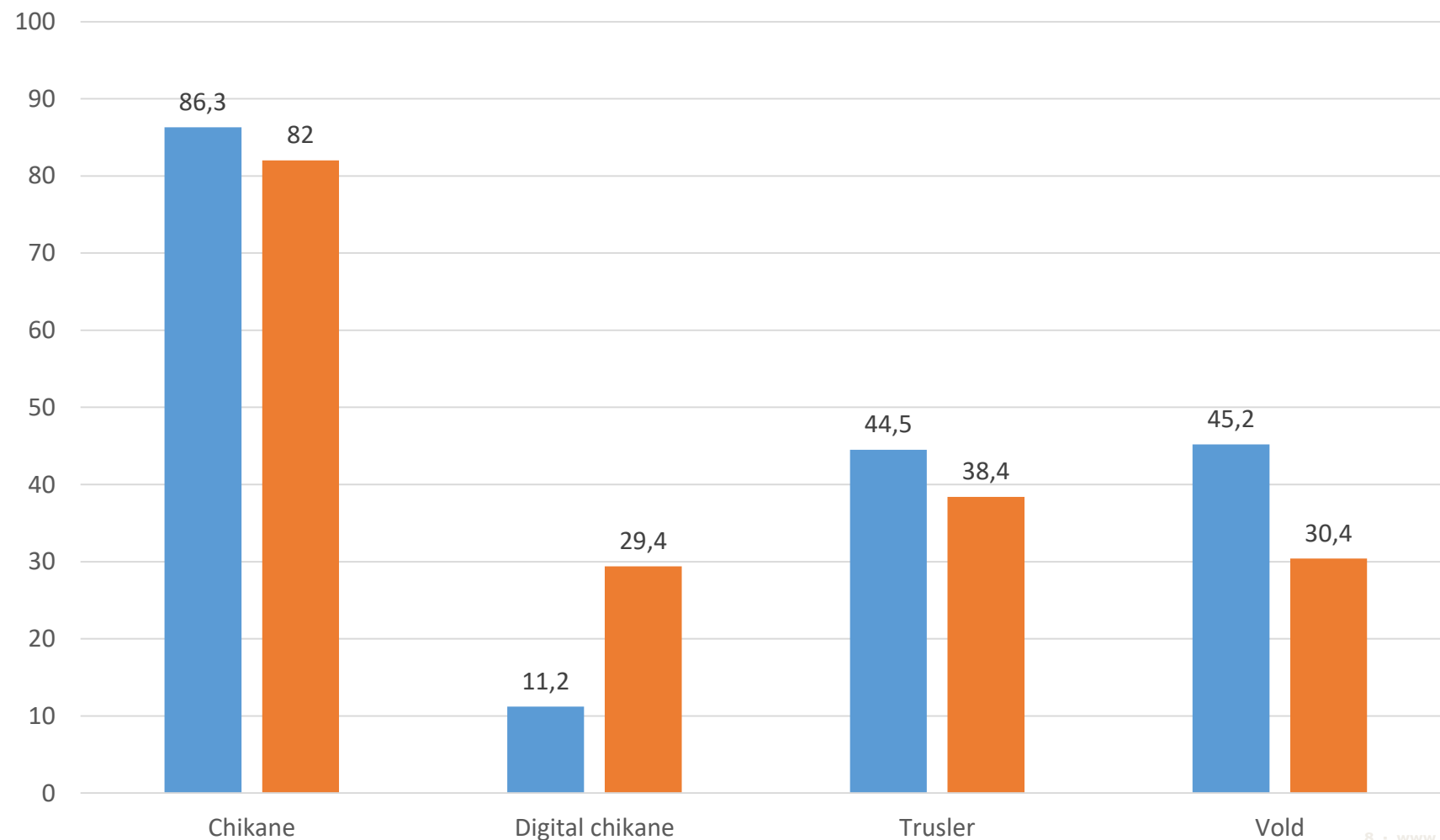

Undersøgelse fra Arbejdsmedicin (AMK), Herning, 2021

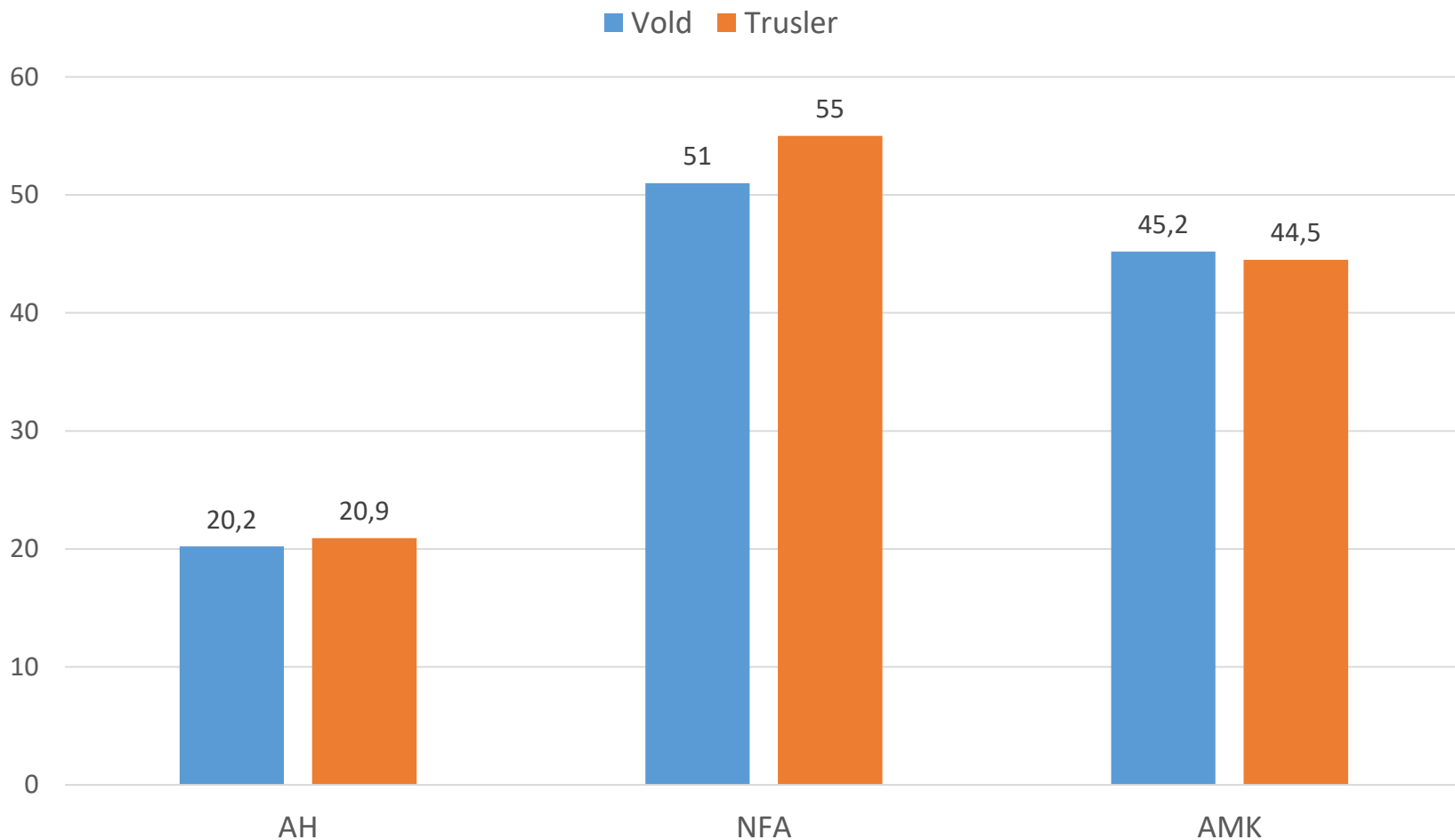
- Deltagelse fra 105 Folkeskoler
  - Tilstræbt at være repræsentativt
  - To målinger: Data indsamlet i efteråret 2018/19 og 2019/20
- Spørgeskema sendt 4.935 lærere.
- 2334 udfyldte spørgeskemaet (svarprocent 47,3%).
- Ligeledes indgår 230 ledere
- I dag præsenteres resultater fra første måling.

Udsat for chikane, digital chikane, trusler eller vold mindst en gang indenfor de seneste år

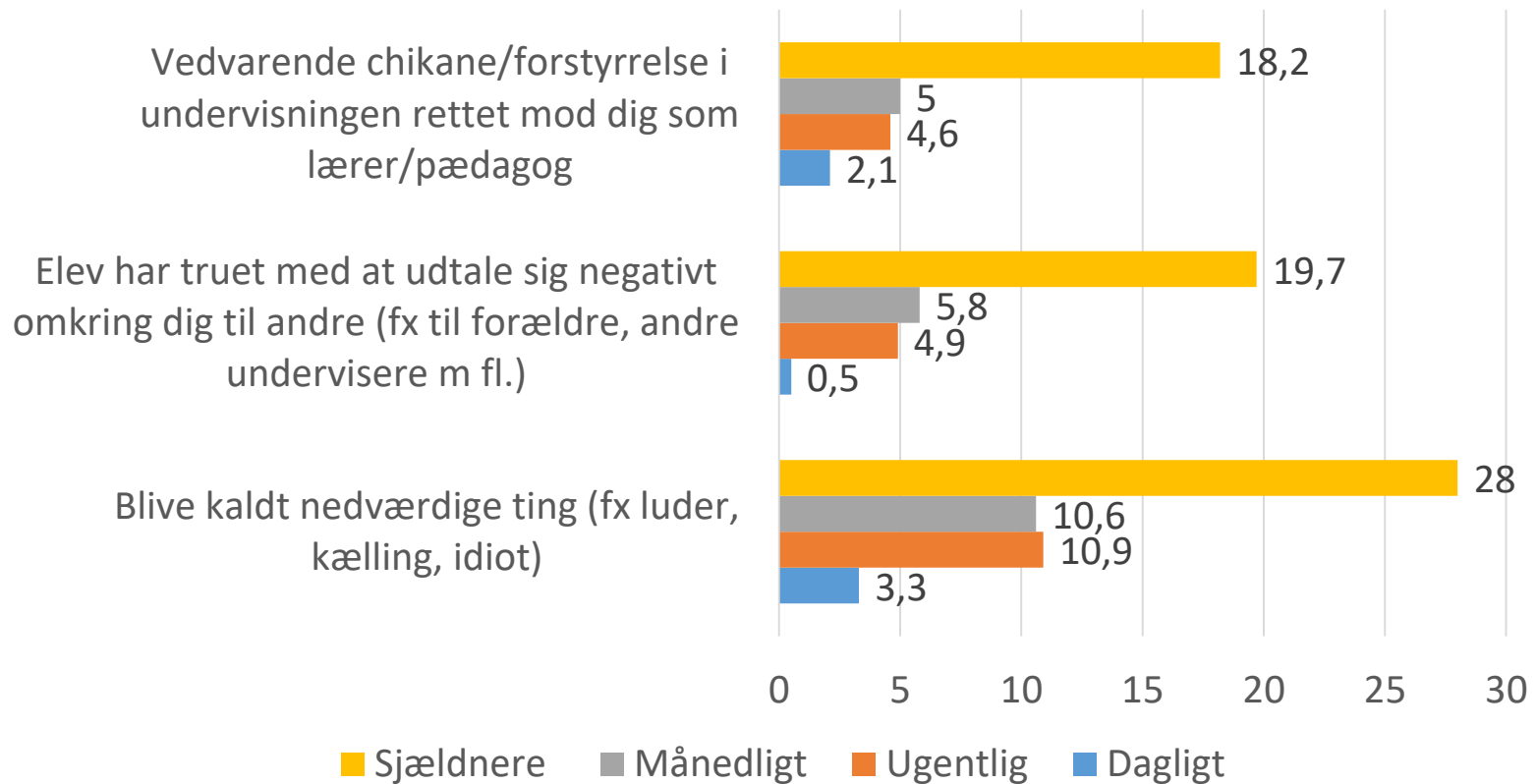
■ Underviser ■ Leder

Hyppighed i procent af vold og trusler i 3 undersøgelse??

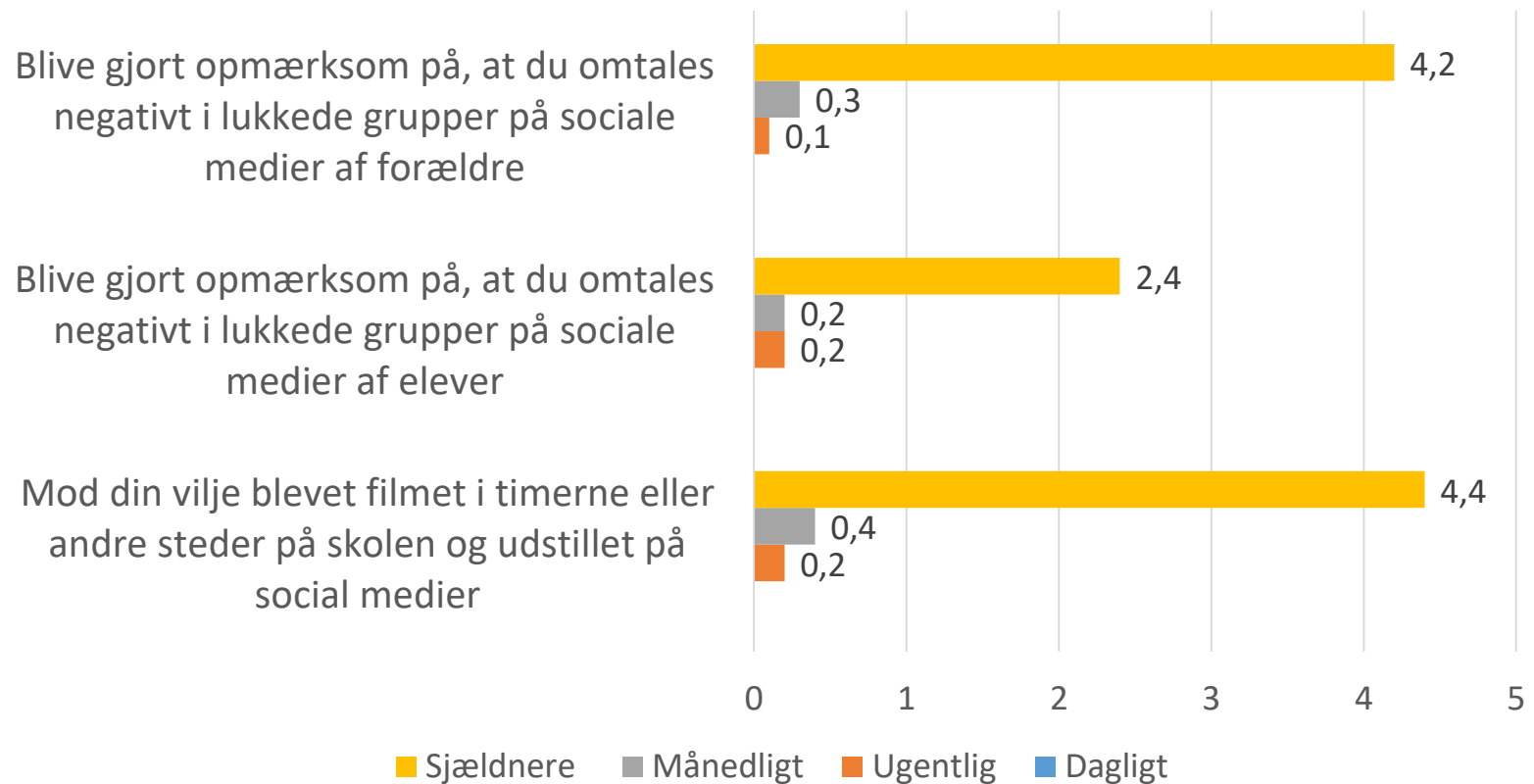

Hyppigst forekomne typer af chikane indenfor det seneste år

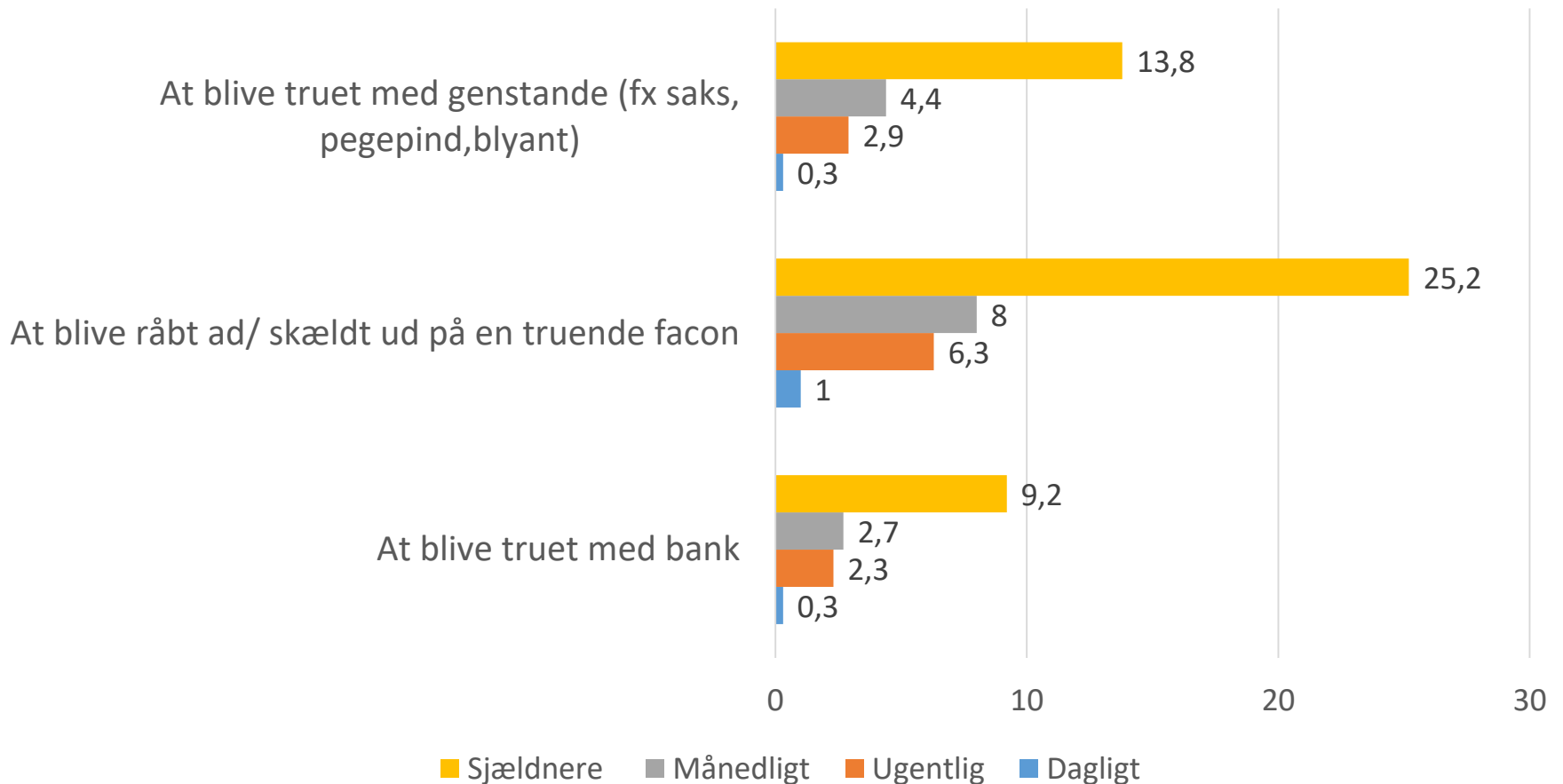

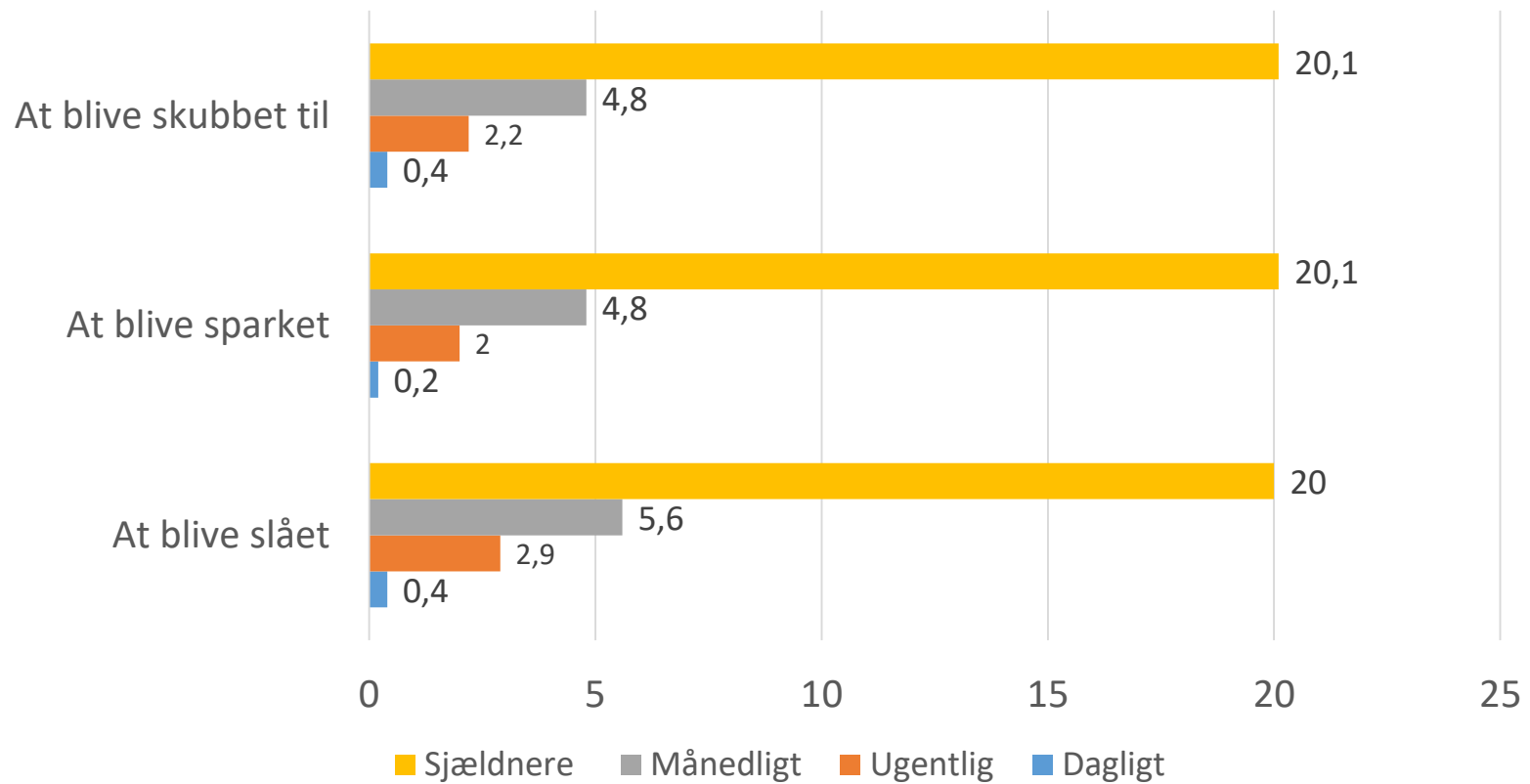
Hyppigst forekomne typer af digital chikane

Hyppigst forekomne trusler indenfor det seneste år

Hyppigst forekomne typer af vold

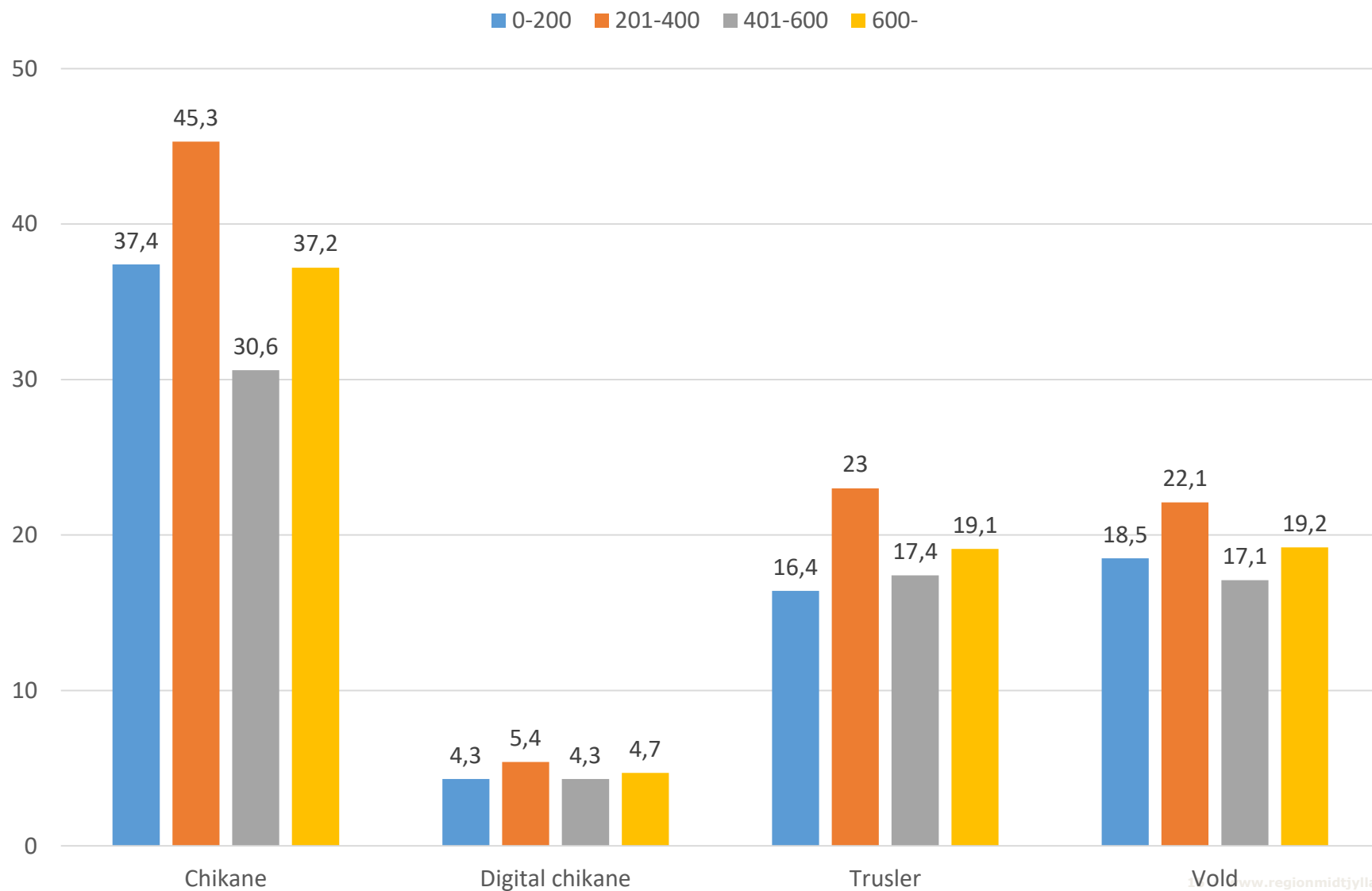

Opsamling

- Mange undervisere er udsat for chikane, trusler og vold mindst en gang i løbet af et år.
  - Især er hyppigheden af chikane høj.
  - De færreste udsættes dog dagligt/ugentlig for vold og trusler.

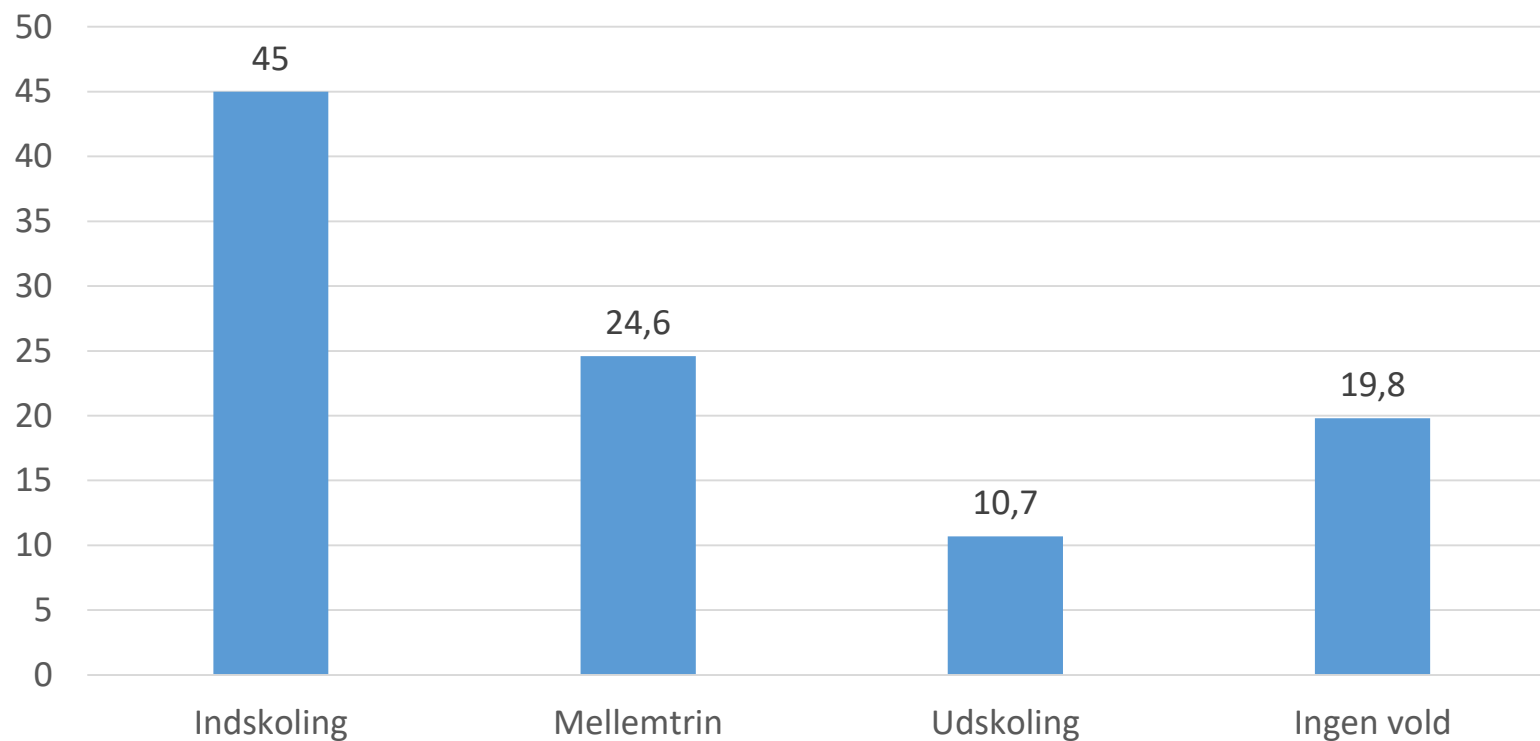

Hvilke type skolestørrelse

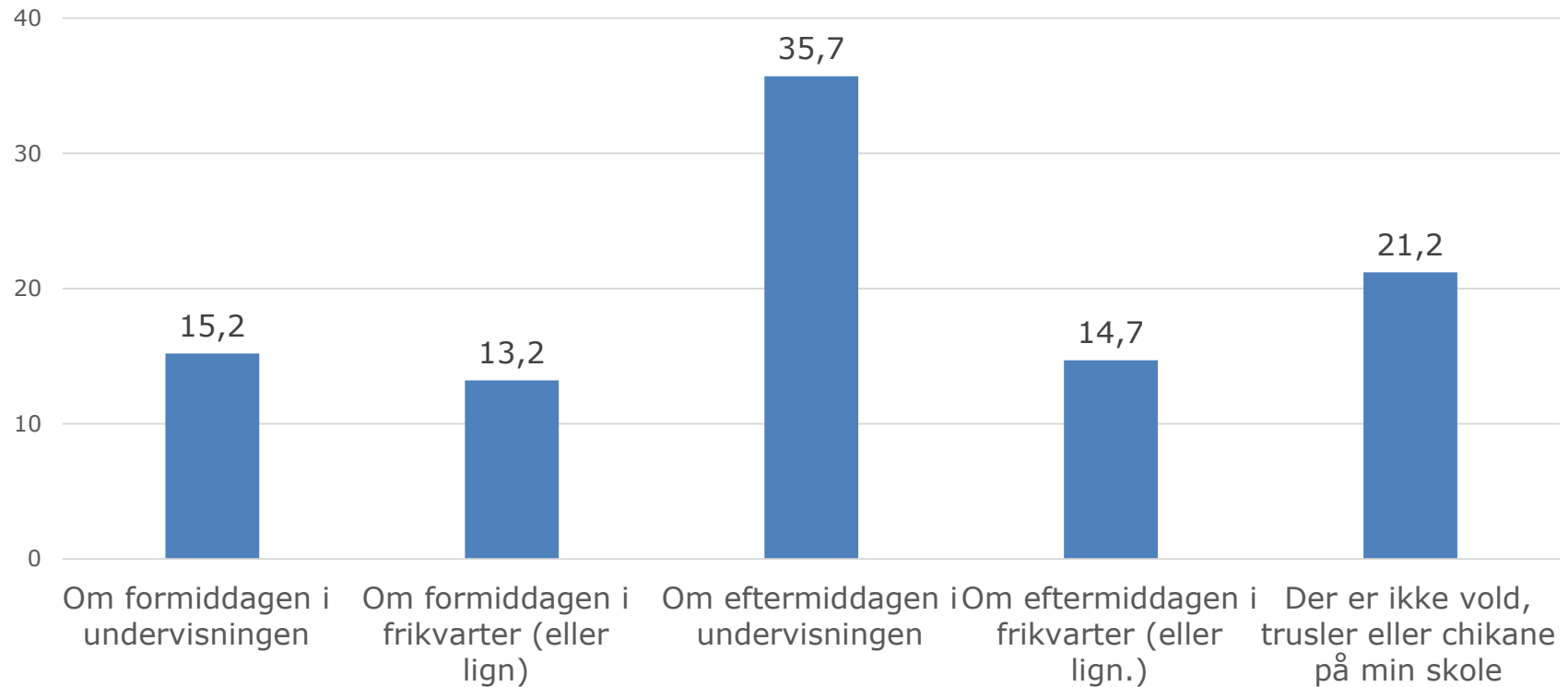
Hvilke aldersgruppe?

Chikane, trusler og vold forekommer hyppigst i....

På hvilket tidspunkt?

Chikane, vold og trusler forekommer hyppigst...

Hvilke situationer?

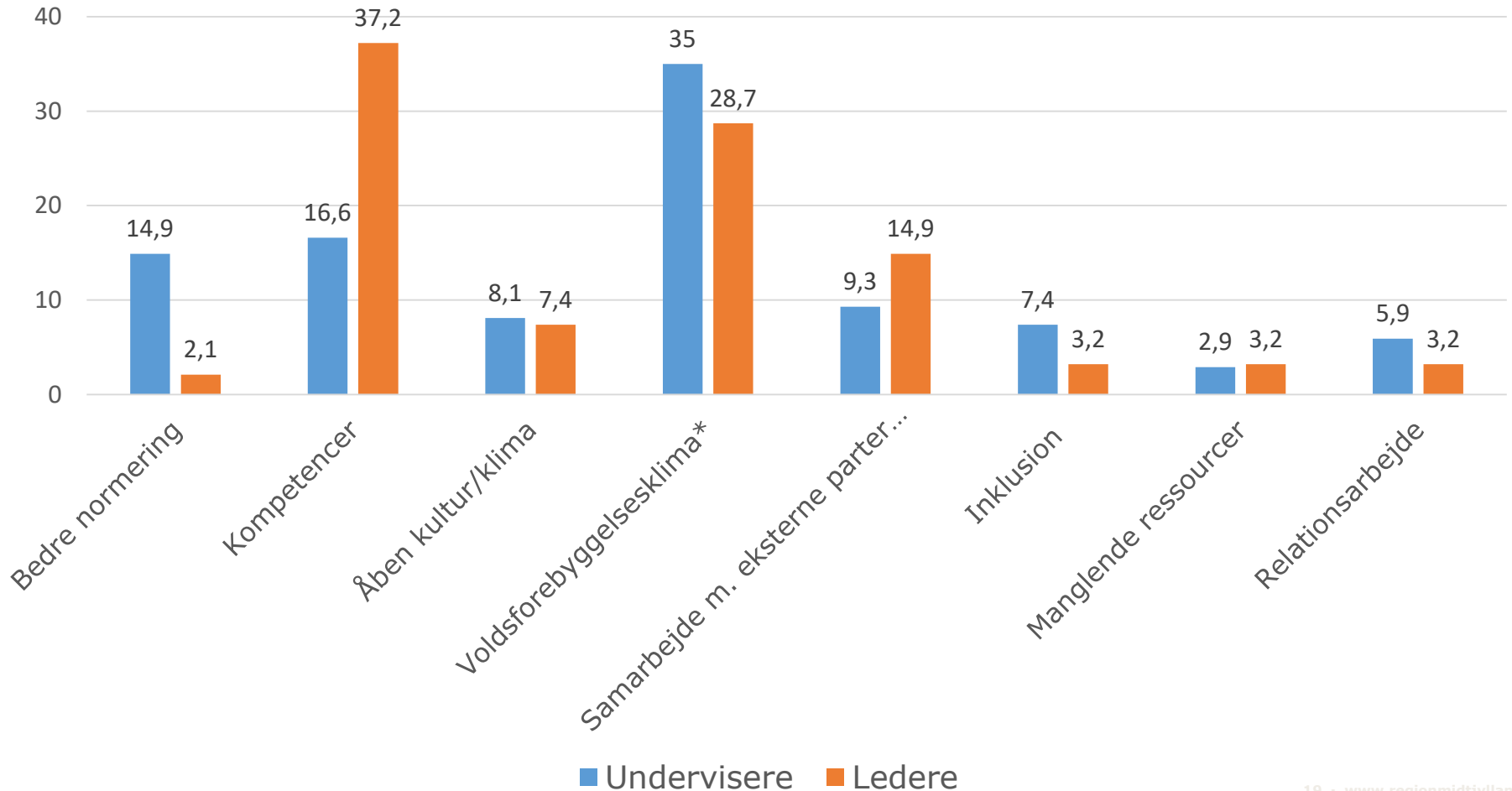
Situationer hvor der opstår udadreagerende adfærd (1-5)

Forebyggelse – undervisere og lederes bud

Hvad synes du som er vigtigst for at forebygge vold og trusler i Folkeskolen?

Opsamling

- Chikane, trusler forekommer oftest i indskolingen
- Chikane, trusler forekommer oftest i undervisningen om eftermiddagen
- Chikane, trusler forekommer oftest når underviseren sætter grænser eller stiller krav til eleven
- Både undervisere og ledere mener at kompetencer og voldsforebyggelsesklime er vigtigt til at forebygge chikane, trusler og vold i Folkeskolen.

Hvis I vil vide mere

- ....så skriv til laande@rm.dk
- **Tak for i dag**

FOLKETINGET

Per Fibæk Laursen, professor ved Center for Grundskoleforskning, DPU

LÆRERNES AUTORITET

FOLKETINGSG-HØRING
27. OKTOBER 2021
PER FIBÆK LAURSEN

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

7. OKTOBER 2021

PER FIBÆK LAURSEN
PROFESSOR

MIN ANTAGELSE

- Lærernes (mangel på) autoritet i forhold til børnene afspejler reduceret professionel autoritet i samfundet.
- Problemet skal derfor også løses ved, at skoleledelse, forældre, kommune, ministerium og Folketing i højere grad behandler læreren som autoritet.

AUTORITETEN ER BLEVET FORRINGET

- Den lokale foregangsmand er reduceret til servicemedarbejder i en velfærdsinstitution
- Lærernes uddannelsesmæssige forspring i forhold til den gennemsnitlige forælder er forsvundet
- Lærerrådet blev nedlagt i 1990
- Ledelsesretten udvidet med lovindgrebet efter lockouten i 2013
- Overvågningen intensiveret med nationale tests, PISA m.m.
- Flere uuddannede lærere i skolen
- Flere elever med psykiske og adfærdsmæssige udfordringer i normal-klasserne

SÅDAN KAN LÆRERAUTORITETEN STYRKES

- Læreruddannelsen gøres til kandidatuddannelse
- Ingen uuddannede lærere i skolen
- Lærerråd eller lignende med formel beslutningsret genetableres
- Styringen og overvågningen af lærerne reduceres
- Snævrere grænser for forældrenes interventioner
- Grænser for inklusion

AARHUS
UNIVERSITET

FOLKETINGET

Christina Poulsen, lektor og ph.d. på UC Syd

FOLKETINGET

Jørn Vestergaard,
professor emeritus i strafferet ved Københavns
Universitet

Foranstaltninger til fremme af god orden i grundskolen – den juridiske ramme

---

Jørn Vestergaard
professor emeritus
Det Juridiske Fakultet

"fremme af god orden"

---

undervisningsministeren fastsætter
"almindelige regler" om foranstaltninger
[fsl. § 52; bkg. 1951, 2020]

skolebestyrelsen fastsætter
"ordensregler og værdiregelsæt"
[fsl. § 44, stk. 4; temahæfte 5, UVM 2006]

pligt til information og dialog

”Hvis en elev ikke overholder skolens ordensregler, værdiregelsæt eller i øvrigt almindelige normer for god opførsel, skal årsagen hertil søges afklaret gennem **samtaler** med eleven og forældrene med henblik på at bibringe forståelse for nødvendigheden af at overholde ordensreglerne mv.”

[Bkg. 1951, 2020 § 2]

foranstaltningerne

- eftersidning i op til 1 time
- overførsel til anden undervisning
- hjemsendelse
- udelukkelse i op til 10 skoledage
- overflytning til en anden klasse
- overflytning til en anden skole
- udskrivning på 10. klassetrin

[Bkg. 1951, 2020 §§ 5 og 6]

iværksættelse af foranstaltninger

"samlet vurdering af de konkrete omstændigheder".

- rimeligt forhold til elevens forseelse
- grovhed, elevens alder, forudgående samtale, påtale og advarsel, forsætligt eller uagtsomt, mv.

[Bkg. 1951, 2020 § 4, stk. 1]

afgrænsning af foranstaltningerne

---

bekendtgørelsen fastsætter "de øvre rammer"

[Bkg. 1951, 2020 § 4, stk. 2]

ulovlige magtmidler

“Legemlig afstraffelse og nedværdigende behandling er ikke tilladt.”

[Bkg. 1951, 2020 § 17, 2. pkt.]

ulovlige magtmidler

- korporlig afstraffelse (slag, anden vold mv.)
- nedværdigende behandling:
(utilbørlige trusler, grov sarkasme, hån, skældsord, fornærmende tiltale, nedsættende ytringer, nedladende talemåder, systematisk ignoreren, chikane, intimiderende råben, "verbal vold", truende kropssprog, ydmygende instrukser)

fysiske magtmidler

”For at afværge, at en elev øver vold mod sig selv eller andre eller ødelægger eller beskadiger ting, kan der anvendes magt i fornødent omfang.

Underviseren kan på stedet udelukke eleven.

[Bkg. 1951, 2020 § 17, 3. pkt., og § 9, stk. 2]

fysiske magtmidler

I øvrigt gælder lovgivningens almindelige regler om nødværge, nødret og lovlig retshåndhævelse.

[Bkg. 1951, 2020 § 17, 1. pkt.]

grænser for magtanvendelsen

- ingen særlig eller udvidet adgang til anvendelse af fysisk magt!

tilladt "guiding"

---

foranstaltninger over for
generende eller chikanøs adfærd

- ulovbestemte regler
- forældes substitut
- "anstaltsforholdet"

[cf. lov om voksenansvar § 6]

["guiding" defineres ikke som "magtanvendelse"]

tilladt "guiding"

- et løst greb om håndled,
- et blidt tag i armen,
- et let puf, et lille skub,
- et tjat,
- at tvinge tilbage ved selv at gå fremad,
- let fastholdelse af hoved eller krop
- flytning uden uforholdsmæssig magt
- (???)

registrering og indberetning

- lovlige indgreb
  - ensartede retningslinjer
  - standardiserede skemaer
- ulovlige indgreb
  - udredning, opfølgning
- kopi til kommunen, periodevise rapporter
- udvikling af faglig bevidsthed og god praksis

anbefalet læsning

Jørn Vestergaard: "Magtanvendelse i folkeskolen – den juridiske ramme", temanummer af *Unge Pædagoger* 3/2014.

TAK FOR OPMÆRKSOMHEDEN!

Jørn Vestergaard

jv@jur.ku.dk

www.jura.ku.dk/jv

FOLKETINGET

Heidi Johannesen, juridisk specialkonsulent ved Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM

Mobning

Høring om vold i grundskolen

27. oktober 2021

Ved juridisk ansvarlig Heidi Johannesen

dcum.

dansk
center for
undervisningsmiljø

viden til praksis

Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM

- Statsligt videntcenter, ligger i Randers siden 2002
- Arbejder for det gode undervisningsmiljø og det gode børnemiljø
- Rådgivning af skoler, kommuner, forældre
- Tilsyn med undervisningsmiljøet
- Den Nationale Klageinstans mod Mobning, NKMM

Hvor kommer vores viden fra?

- Rådgivningssamtaler med skoler, kommuner, forældre
- Samarbejde med forskere på området
- DCUMs tilsynsopgave
- Data fra NKMM

Vold i sager om mobning

- 152 % af NKMM's sager indgår en form for fysisk udadreageren
- Ikke kun "offeret" men også "mobberen" oplever problemer i det psykiske undervisningsmiljø
- De fysiske udslag kan have rod i udelukkelse fra fællesskabet/mobning

Koblingen mellem vold og mobning

Paradigme 1:

- Psykologisk- og individbaseret syn på mobning.
- Skyld, skam og straf.

Dansk forskning – anerkendt over hele verden (ExBus)

Paradigme 2:

- Det fællesskabsorienterede mobbesyn
- Frygt for udelukkelse fører til nedgørelse af andre.

Paradigmeskift i opfattelsen af årsagerne til mobning
– og dermed til hvad vi skal gøre for at standse mobning!

► Lovgivning om håndtering af mobbeprocesser

Skolens handlepligter – den daglige, lokale løsning

Klagemulighed til Den Nationale Klageinstans mod Mobning (i DCUM)

► Potentiale nummer 1

Reager allerede ved "forstadier" til mobning

Potentiale 1: Reager ved forstadier til mobning

- Danske regler siger "mobning eller lignende"
- Tidligere reaktion, dvs. ved "forstadier" til mobning
  - Fordi vi ved fra forskning, at det virker
- 172 % af sagerne siger skolerne NEJ – NKMM medhold i de sager: 13 %

► Potentiale nummer 2

En handlingsplan for det trygge fællesskab uden eksklusion

Potentiale 2: En handlingsplan uden individfokus

- Det fællesskabsorienterede mobbesyn
  - I 42 % af sager ser vi, at skolens tilgang til sagen er, at børnene selv er problemet
- Systematisk arbejde med handlingsplan
  - Mange skoler fortæller, at de først indser opgaven til fulde, når NKMM vejleder efter en klage

► Potentiale nummer 3

Noteringer/notatpligt er et pædagogisk redskab til at reagere relevant og i tide

Potentiale 3: Noteringer sikrer pædagogiske indsatser

- Viden forsvinder over tid og med udskiftning i personale
- Utryghed starter i det små
- Skriftlighed vil give viden i tide og på tværs af timer og personer.

Opsummering

- At skabe stærke fællesskaber med plads til alle elever er essentielt for at have en god skole, hvor alle elever får de samme muligheder.
- Tidlig reaktion kan forhindre udstødelse og dermed forebygge og mindske antallet af de mange hårde konflikter
- En handlingsplan skal arbejde med kulturen i klassen. – og på skolen?
- Skriftlighed er ikke jura men et vigtigt pædagogisk redskab

Konstaterede fokuspunkter

- 1 Det kræver et vidensløft på alle niveauer om det fællesskabsorienterede mobbesyn og antimobbebestemmelserne - hvad er der af pædagogisk potentiale i dem.
- 2 Skolerne (og kommunerne) kan med fordel lave et kulturtjek med sig selv. Understøtter vores kommunes/skoles kultur de nye antimobbebestemmelser?
- 3 Der er et stort potentiale i at få samarbejde mellem skole og PPR udviklet

Tak for nu!

dcum.

dansk
center for
undervisningsmiljø

viden til praksis

FOLKETINGET

Pause i 15. minutter

FOLKETINGET

Thomas Gaarde-Johansen, skoleleder, Hvidovre heldagsskole

FOLKETINGET

Claus Hjortdal, Formand for Skolelederforeningen

FOLKETINGET

Dorte Lange, næstformand for Danmarks Lærerforening, DLF

26. oktober 2021

VOLD OG TRUSLER I SKOLEN

Er der tilstrækkelige handlemuligheder til håndtering?

Dorte Lange, næstformand i Danmarks Lærerforening

Handlemuligheder

Forebyggelse

Før en volds- eller trusselshændelse

ELLER

Sanktioner

Efter en volds- eller trusselshændelse

Forebyggelse på skolen

- Voldspolitik indeholdende identifikation, forebyggelse og håndtering
- Få talt om risici: Elevtype, forældre og handlemuligheder (PPR)
- Kig på fysiske rammer og kompetencer
- Samarbejde på skolen: Italesæt vold og trusler jævnligt på personalemøder så alle ved, hvordan der forebygges og hvordan det håndteres, hvis det sker (fx hav styr på krisehjælp)
- Instruktion i fx "nænsom nødværge", videndeling og opbakning
- Samarbejde med skolebestyrelsen "0-tolerance" også ift verbale angreb

Magtanvendelse

Lærerne **skal** gribe ind, **for at afværge, at:**

- Eleven øver vold mod sig selv.
- Eleven øver vold mod andre.
- Eleven ødelægger eller beskadiger ting.

Det er problematisk, at lærere som kan være nødt til at anvende magt i fornødent omfang/nænsom nødværge risikerer at blive anklaget for at have handlet forkert.

Det kalder på flere, tydelige retningslinjer og kurser i nænsom nødværge

Der er yderligere behov for:

Der er behov for yderligere bistand i form af:

- Bedre organisering af arbejdet med inklusionselever
- Kortere skoledag og midler til to-lærer ordninger
- Tilstrækkelige støtteforanstaltninger
- Bedre visitering
- Tidlig hjælp til inklusionselever
- Midler til kompetenceudvikling
- Lokaler til at trække elever ud af klassen

FOLKETINGET

Monica Lendal Jørgensen, næstformand for Frie Skolers Lærerforening

Frie Skolers Lærereforenings bidrag til ...

Åben høring i Børne- og Undervisningsudvalget om chikane, trusler om vold og fysisk vold i grundskolen

- ♥ Næstformand Monica Lendal Jørgensen
- ♥ Tidligere lærer og tillidsrepræsentant på Vor Frue Skole i Næstved
- ♥ Frie Skolers Lærereforening – fagforening for lærere på frie grundskoler, kostskoler, efterskoler og højskoler
- ♥ Kontakt: mlj@fsl.dk // +45 27 58 13 84

Chikane, trusler om vold og fysisk vold i skolen

- ♥ Vi oplever ikke, at der i dag er tilstrækkelige handlemuligheder til at kunne tage hånd om chikane, trusler om vold og fysisk vold i skolen
- ♥ Det er usikkert, hvilke handlemuligheder lærerne har i den enkelte situation – **der er brug for klare retningslinjer**
- ♥ Lærerne har brug for flere handlemuligheder og pædagogisk frihed til at vælge i den konkrete situation – **lad skolerne definere retningslinjer inden for en given ramme**
- ♥ Lærerne har brug for, at chikane, trusler og vold bliver et fokusområde for skolen, så det ikke bliver den enkelte lærers problem – **skolerne bør forpligtes på at forholde sig til chikane, trusler om vold og fysisk vold – f.eks. i samarbejdsudvalget**

FOLKETINGET

Pernille Rosenkrantz-Theil, Børne- og undervisningsminister